

Prof. Jacek Hołówka

Pytania przekrojowe z Filozofii

Różnice programowe

Filozofia starożytna i średniowieczna:

1. Sokrates twierdził, że istnieje tylko jedna cnota, jak ją opisywał?
2. Co to była metoda majeutyczna i metoda elenktyczna według Sokratesa?
3. Opisz koncepcję wychowania zawartą w *Państwie* Platona.
4. Jaki sens filozoficzny ma metafora jaskini z *Państwa* Platona?
5. Jakie zdania występują w kwadracie logicznym Arystotelesa i jakie związki wynikania zachodzą między nimi?
6. Co to jest „hylemorfizm”?
7. Co to jest „życie zgodne z rozumem” i „życie zgodne z naturą” wedle stoików?
8. Co stoicy rozumieli przez „rządy opatrności” i jak interpretowali wolną wolę?
9. Wyjaśnij tezę o jednokierunkowej przyczynowości przyjętą przez św. Augustyna.
10. Jak określa relację między teologią i filozofią powiedzenia św. Augustyna: „*crede, ut intelligas*”.
11. Jakie implikacje ma twierdzenie św. Augustyna, że zło jest tylko brakiem dobra?
12. Przedstaw dowód ontologiczny na istnienie Boga według św. Anzelma.
13. Na czym polega paradoks niemocy przedstawiony przez św. Anzelma?
14. Co to był spór o uniwersalia i jakie stanowisko w tym sporze zajął Abelard?
15. O czym mówi książka Abelarda: *Sic et non*?
16. Co to jest podobieństwo wzorcze i podobieństwo naśladowcze według św. Bonawentury?
17. Jak św. Tomasz z Akwinu opisuje relację między wiedzą a wiarą?
18. Jak wyglądają dowody na istnienie Boga według św. Tomasza z Akwinu?
19. W jakim sensie św. Tomasz jest kontynuatorem Arystotelesa?
20. Co to jest metoda scholastyczna?

Filozofia nowożytna

1. Jak Tomasz Hobbes odróżniał uprawnienia i prawa?
2. Co to jest „stan natury” i „delegacja władzy” według Tomasza Hobbesa?
3. Przedstaw zasady metodycznego wątpienia według Kartezjusza.
4. Jak Kartezjusz charakteryzował substancje i jak wyjaśniał ich związek?
5. Co znaczy określenie „*tabula rasa*” stosowane przez Johna Locke’a?
6. O czym pisze John Locke w *Liście o tolerancji*?
7. Wyjaśnij zastosowanie zasady *identitas indiscernibilium* podtrzymywanej przez G.W. Leibniza.
8. Opisz monady Leibniza.
9. Które z wymienionych rzeczy nie istnieją według George’a Berkeleya: abstrakty, przedmioty fizyczne, jakości pierwotne, materia—dlaczego?
10. Czy według George’a Berkeleya istnieje Bóg i dusza?
11. Opisz koncepcję przyczynowości Davida Hume’a
12. Jak asocjacionizm wiąże się z prawami przyrody według Davida Hume’a?
13. Dlaczego, zdaniem J.-J. Rousseau, rozwój sztuk i nauk przyczynił się do upadku moralności?
14. Na czym ma polegać różnica w wychowaniu mężczyzn i kobiet według J.-J. Rousseau?

15. Co to są zdania syntetyczne *a priori* w filozofii Immanuela Kanta?
16. Jak stosuje się imperatyw kategoryczny Immanuela Kanta?
17. Wyjaśnij dialektyczny związek między panem i niewolnikiem według G.W.F. Hegla.
18. Na czym polega alienacja jaźni w filozofii G.W.F. Hegla?
19. Co to były kanony indukcji w filozofii J.S. Milla?
20. Opisz koncepcję liberalizmu i utilitaryzmu według J.S. Milla.
21. Na czym polega alienacja pracy według Karola Marksa?
22. Co to jest materializm historyczny według Karola Marksa?
23. Przedstaw rolę resentymentu i dostojeństwa w filozofii Fryderyka Nietzschego.
24. Co ma na myśli Fryderyk Nietzsche głosząc śmierć Boga?

Filozofia współczesna

1. Jakim celom służy redukcja fenomenologiczna według Edmunda Husserla?
2. Jaką rolę w filozofii Edmunda Husserla odgrywa pojęcie intencjonalności?
3. Co Martin Heidegger rozumie przez podległość „temu, co się robi”, kto jest na nią narażony i jak można jej uniknąć?
4. Czym się różni *Dasein* od materialnego przedmiotu i od istoty gatunkowej?
5. Jaką rolę w filozofii J.-P. Sartre’a odgrywają wybór i zaangażowanie?
6. Co to jest moralność abstrakcyjna i moralność konkretna według J.-P. Sartre’a?
7. Z jakich warstw składa się dzieło literackie według Romana Ingardena?
8. Jak żyje dzieło literackie według Romana Ingardena?
9. Leszek Kołakowski odróżnia marksizm filozofujący od marksizmu instytucjonalnego, na czym polega różnica?
10. Co Leszek Kołakowski rozumie przez *horror metaphysicus*?
11. Bertrand Russell odróżniał zdania i funkcje zdaniowe, na czym polega różnica?
12. Co to jest wiedza bezpośrednia i wiedza opisowa według Bertranda Russella?
13. Co to jest obrazkowa teoria znaczenia w filozofii Ludwiga Wittgensteina?
14. Opisz gry językowe w filozofii Ludwiga Wittgensteina.
15. Co to są strukturalne deskrypcje określone w filozofii Rudolfa Carnapa?
16. Jakie funkcje przypisywał filozofii Rudolf Carnap?
17. Co to jest „szczęśliwy świat” w filozofii Hansa Reichenbacha?
18. Przedstaw redukcję i projekcję w filozofii Hansa Reichenbacha?
19. Przedstaw gramatykę kategorialną Kazimierza Ajdukiewicza.
20. Na czym polegał radykalny konwencjonalizm Kazimierza Ajdukiewicza?
21. Dlaczego, zdaniem Karla Poppera, falsyfikacjonizm ma przewagę nad weryfikacjonizmem?
22. Jak Karl Popper opisywał społeczeństwo otwarte i społeczeństwo zamknięte?

Elementy etyki

1. Jakie wymagania moralne są ustanowione przez imperatyw kategoryczny?
2. Czego wymagają reguły preskrytywizmu, uniwersalności norm i szacunku dla prawa moralnego?
3. Czy formalizm zakłada istnienie powszechnych potrzeb i kryteriów wartości życia?
4. Czy utilitaryzm zakłada, że obyczaje, tradycja i prawo stanowione są wiarygodnymi wskaźnikami słuszności moralnej?
5. Czy utilitaryzm postuluje maksymalizację nadwyżki szczęścia nad cierpieniem?
6. Jakie argumenty przemawiają za i przeciwko zasadzie: „Należy porzucać sprawy beznadziejne”?
7. Co znaczy twierdzenie, że cnota jest doskonałością charakteru?
8. Czym się różnią koncepcje cnoty Platona i Arystotelesa?

9. Jaki jest sens twierdzenia, że cnota jest sama sobie nagrodą?
10. Czy etyka miłości bliźniego zakłada, że żaden człowiek nie jest zły, najwyżej może być moralnie ślepy i niewrażliwy?
11. Czy można okazywać miłość przez karanie?
12. Czy niesprzeciwianie się złu jest zgodne z miłością bliźniego?
13. Jaka etyka zakłada, że wynik fikcyjnej, lecz racjonalnej negocjacji jest wiążący, nawet jeśli negocjacje nie miały miejsca i są niewykonalne?
14. Kiedy oceny moralne są bezstronne—zdaniem zwolenników etyki umowy społecznej?
15. Czy treść umowy społecznej może się docierać w trakcie jej realizacji?
16. Jak autonomia wiąże się z uprawnieniami?
17. Czy teoria uprawnień zawiera założenia religijne lub naukowe?
18. Co znaczy twierdzenie, że wartości moralne muszą być egzekwowalne?

Na podstawie:

Władysław Tatarkiewicz: *Historia filozofii* (Warszawa: PWN, wiele wydań)

Adam Sikora: *Od Heraklita do Husserla* (Warszawa: Open 2001)

Andrzej Miś: *Filozofia współczesna* (Warszawa PWN: 2003)

Adam Nowaczyk: *Filozofia analityczna* (Warszawa PWN: 2007)

Richard H. Popkin, Avrum Stroll: *Filozofia* (Poznań: Zysk i Ska 1994)

Jacek Hołówka: *Etyka w działaniu*. (Warszawa: Prószyński 2001)

Wykłady z Filozofii w Pedagogium i odpowiednie hasła w Wikipedia